

ΤΖΟΥΛΙΟ ΚΑΪΜΗ (1897- 1982)

Τα πρώτα χρόνια στη Κέρκυρα

Ο Τζούλιο Καΐμη γεννήθηκε το 1897 στην Κέρκυρα, από εβραίους γονείς. Ο πατέρας του Μωυσής (1864- 1929), δάσκαλος και επιφανής εβραιολόγος της εποχής, εξέδιδε τον *Ισραηλίτην Χρονογράφον* (1899- 1901) και όταν εγκαταστάθηκε οικογενειακώς στην Αθήνα την *Ισραηλιτικήν Επιθεώρησιν*. Ως ένθερμος δημοτικιστής, ο πατέρας του έγραφε μαχητικά άρθρα στον Νουμά και συναναστρεφόταν τους Κ. Θεοτόκη, Λ. Μαβίλη, Α. Πάλη και άλλες σημαντικές προσωπικότητες της εποχής. Η μητέρα του Φανή προερχόταν από παλιά οικογένεια εμπόρων της Μασσαλίας και ήταν πρώτη εξαδέλφη του Αλμπέρ Κοέν.

Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον, ο νεαρός Τζούλιο δεν αργεί να εκδηλώσει το ενδιαφέρον του για την καλλιέργεια του πνεύματος. Σπούδασε στο Σχολείο Καλών Τεχνών του Πολυτεχνείου, με παρότρυνση του Σπύρου Βικάτου και καθηγητές τον Γερανιώτη και τον Παρθένη, ενώ γνωρίζεται και με τον Γεράσιμο Στέρη.

Τη δεκαετία του 1920 ταξιδεύει στη Ρώμη και διαδέχεται τον πατέρα του στην εφημερίδα *La Tribuna*. Την ίδια εποχή μέσω του Αγγέλου Σικελιανού γνωρίζει τον Νίκο Καζαντζάκη, ενώ ξεκινά η μακρόχρονη φιλία του με τον Φώτη Κόντογλου.

Τα προβλήματα υγείας και η απομόνωση

Από νεαρή ηλικία παρουσιάζει προβλήματα ακοής, τα οποία μετά τον πόλεμο εξελίσσονται σε κώφωση. Εξαιτίας της πάθησής του απολύεται από την *La*

Tribuna και απομονώνεται από τους φίλους του και τον υπόλοιπο κόσμο.

Εικαστικός καλλιτέχνης

Ο Τζούλιο Καΐμη αγαπούσε με πάθος τις εικαστικές τέχνες. Στη διάρκεια της ζωής του γνώρισε σημαντικές προσωπικότητες του χώρου, όπως τον Χαλεπά, τον Τσαρούχη, τον Χατζηκυριάκο- Γκίκα κ.ά. Φιλοτέχνησε πολλούς πίνακες, τους οποίους σπάνια πουλούσε. Λόγω έλλειψης μέσων, στα έργα του χρησιμοποιούσε ευτελή υλικά, ενώ ζωγράφιζε συνήθως σε καφεενεία και ταβέρνες. Συχνά μάλιστα ξεπλήρωνε τα λιτά γεύματά του σε ταβερνάκια της Πλάκας ή του Πειραιά με σχέδιά του, όπου συνήθως ο πιστωτής του ήταν και το μοντέλο του.

Ο *homme perdu*, όπως περιπαικτικά τον φώναζαν οι φίλοι του από τον Πειραιά, ζωγράφιζε μέχρι το τέλος της ζωής του, χωρίς ποτέ ωστόσο να κατορθώσει να εκθέσει τα έργα του. Η πρώτη αναδρομική του έκθεση πραγματοποιήθηκε στον Χώρο Τέχνης «24» το 1994, ενώ το 1996 παρουσιάστηκε στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης μεγάλη αναδρομική έκθεση έργων του.

Το πάθος του για το Θέατρο Σκιών

Η κύρια μέριμνά του υπήρξε το ελληνικό Θέατρο Σκιών. Θεωρείται ότι ήταν ο πρώτος μελετητής που ασχολήθηκε συστηματικά με τον παραμελημένο Καραγκιόζη. Εξέδωσε βιβλία σχετικά με τον Καραγκιόζη (*Karaghiozis ou la comédie grecque dans l' âme du théâtre des ombres*, 1935 και *Η ιστορία και η τέχνη του Καραγκιόζη*, 1937), η έρευνα για τα οποία ξεκίνησε από το μηδέν, δεδομένου ότι δεν υπήρχε σχετική βιβλιογραφία. Γύρισε πολλά χωριά της Ελλάδας προκειμένου να συναντήσει από κοντά τους καραγκιοζοπαίκτες και να συλλέξει στοιχεία.

Η άποψή του για τον Καραγκιόζη ήταν ότι «Από τότε που το ελληνικό κράτος ανασυστάθηκε, στα πρώτα μισά του περασμένου αιώνα, μια πλούσια άνθηση από τα ποικίλα στοιχεία, ειδύλλια, σάτιρες, βουκολικά τραγούδια κ.ά., έδωσαν τη γέννηση στο λαϊκό θέατρο. Και, πράγμα παράξενο, η παράδοση αυτή, που

διατηρήθηκε στο πνεύμα και στην ψυχή του λαού, συγχωνεύτηκε και μορφοποιήθηκε σε μια θαυμαστή ενότητα, πάνω στη σκηνή του θεάτρου σκιών του Καραγκιόζη».

(Από συνέντευξή του στον Αχ. Χατζόπουλο, στην *Ελευθεροτυπία*, 4.11.1979)

Το συγγραφικό του έργο

Ο Τζούλιο Καϊμη ήταν πολύγλωσσος- είχε ως δεύτερη μητρική του την ιταλική γλώσσα, κατείχε τη γαλλική ενώ διάβαζε ακόμη και σανσκριτικά. Μετέφρασε Ησίοδο, Benedetto Croce, Tagor, Macciavelli, Michelangelo, Goldoni.

Μελέτες του σε βιβλία: *Το σπίτι του Ροδάκη στην Αίγινα* (1934 και β' έκδοση 1997), *Βιβλικές Ιστορίες - Συντεταγμένα κατά παράδοσιν* (1954), *Ελληνικά Τοπεία* (1973, και β' έκδοση 1993), *Παραδόσεις* (1975), *Μύθοι* (1979), *Συναντήσεις* (1992). Έχει μεταφράσει, κυρίως από τα ιταλικά, διάφορα κείμενα δημοσιευμένα σε περιοδικά και εφημερίδες της εποχής. Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλές από τις μεταφράσεις του είναι φροντισμένες γλωσσικά ή εικονογραφημένες από τους Φώτη Κόντογλου και Φοίβο Δέλφη.

Κριτικές για το έργο του

Ο συγγραφέας Ανδρέας Μαραγκόπουλος, σε μια κριτική του που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Το Βήμα* (15/03/1998), γράφει μεταξύ άλλων: «Ο Τζούλιο Καϊμη, αναθρεμμένος σε περιβάλλον όπου σύχναζε ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης, ο Λορέντζος Μαβίλης, ο Αλέξανδρος Πάλλης, ο Ανδρέας Καρκαβίτσας και ο Βλάσης Γαβριηλίδης, με εγκύκλιες σπουδές στην ιστορία τέχνης και στη ζωγραφική, ταξιδευτής και οδοιπόρος, εστέτ εμπνευσμένος από την αρχαιότητα και το Βυζάντιο, συνειδητά αδιάφορος στην όποια εγκόσμια τύρβη, ομότιμος συνομιλητής όλων των εκπροσώπων της γενιάς του, του Κόντογλου, του Πικιώνη, του Στέρη, του Διαμαντόπουλου, του Παπαλουκά, του Δούκα, του Βέλμου, του Τσαρούχη, του Γκίκα κ.ά., παραμένει πάνω από όλα η ενσάρκωση του Καημού (με τη σεφερική έννοια του όρου) που εμπνέει και βασανίζει τον αβέβαιο καιρό του. Αναζητώντας σήμερα τα ίχνη της αποσιωπημένης ζωής του, υπό τις οδηγίες του

ακούραστου και ευλαβούς ανασκαφέα, του συγγραφέα Μισέλ Φάις, διασταυρωνόμαστε με τις ψηφίδες που συγκροτούν τη ζωή των ομηλίκων του καλλιτεχνών και διανοουμένων. Ανασυγκροτώντας τη ζωή του, ανασυγκροτούμε την εποχή του».

Το τέλος

Ο Καϊμή πέθανε στις 31 Ιανουαρίου του 1982, με την έγκριση για συνταξιοδότηση του Υπουργείου Πολιτισμού στην τσέπη.

Στο μνημόσυνό του παραβρέθηκε και ο Γιάννης Τσαρούχης, ο οποίος σ' ένα μεταθανάτιο σημείωμα στην *Καθημερινή* (8.3.82) ανέφερε για τον εκλιπόντα: «Ήταν τόσο ανεξάρτητος. Είχε ξεπεράσει τόσο τις ανθρώπινες ανάγκες, που το να τον βοηθήσεις ήταν σαν να τον προσβάλλεις, παραβλέποντας τη δύναμή του. Του οφείλω πολλά. Αυτός μου γνώρισε τη Ρόζα Εσκενάζι και μού 'μαθε πολλά για τον Καραγκιόζη. Μα ακόμα περισσότερα για την τέχνη και τη ζωή. Θα έπρεπε να συλλέξει κανείς ότι άφησε σε γραπτά τυπωμένα ή χειρόγραφα. Εφτάσαμε στην εποχή που θα κατανοηθούν ευκολότερα οι σκέψεις του. Ήταν στο είδος του ένας προφήτης».

Πηγές

<http://www.lifo.gr/team/almanak/60717>

<http://www.tovima.gr/books-ideas/article/?aid=97277>

<http://www.fais.gr/?%C2%E9%E2%EB%DF%E1:%C4%EF%EA%DF%EC%E9%EF>